

Ösztöndíj: káosz és rosszkezd

Igen, először ez a két szó jut eszünkbe, ha az ösztöndíjak ügyére és az egyetemisták ezzel kapcsolatos hangulatára gondolok.

Amikor a tavalyi ifjúsági parlamenteken országsszerte ösztöndíjponyjainkról (is) beszéltünk, a Minisztérium nagy sebtiben bejelentett egy (meglehet, korábban tervezett, előbb azonban nyilvánosságra nem hozott) általános programot. Részleteket akkor még nem közöltek, csak arról tudósított a tv és a Népszabadság, hogy az 1981/82-es tanév folyamán (lehetőleg már 1981. őszétől) jelentős (kb. 50%-os) javulás várható a tanulmányi ösztöndíjak és a szociális támogatások terén.

Aztán később (nem a tőből és nem a Népszabadságból) megtudtuk, ennek része volt már az ösztöndíjkeretek megemlése, tehát a továbbiakban körülbelül 33%-os emelkedést várhatunk. Ekkor már konkrét számokat is hallottunk: 150, majd 120 millió forinttal beszéltek, előbbibe beleértve a külföldi ösztöndíjak támogatását is. A tanulmányi ösztöndíjak emelésének határideje az 1981/82-es tanév második felére, az új szociális támogatási rendszer bevezetésének ideje az 1982/83-as tanév lett.

Miért rosszabb, ha emelkedik?

Vártuk tehát eddigi ösztöndíjunk immár 33%-os növekedését (például: egy eddigi 300 forintos tanulmányi ösztöndíj 400, a 600 forintos 800-ra változna). Ehhez képest azonban úgy alakult a dolog, hogy karonként körülbelül 16-18%-os a felhasználható anyagi keret bővülése.

A legutóbb elvetett elosztási tervzet szerint ez, például, a mi évfolyamunk húsz ösztön-

dijosa számára átlagosan 50 forintos (0-100 Ft) ösztöndíj-csökkenést jelentett volna, míg senkinek nem emelkedett volna a „járandósága”. Ennek még ellensúlyozására sem lett volna elég a differenciálásra felhasználható összeg. A módosított (és valószínűleg elfogadásra kerülő) javaslatot alapul véve körülbelül 50 forinttal emelkedhet évfolyamunkon az ösztöndíj. Ez persze csak ideiglenes, mert az V-VI. kategóriás diákok, akiknek szociális támogatás nem jár, szeptembertől az országsszerte „hűspénznek” bevezetett 60 forintos nem kapják. Így mintegy 10 forinttal kevesebb pénzt fognak kézhez kapni, mint az „emelés” előtt.

A minisztérium által az ifjúsági parlament részére kibocsátott javaslatot, melyet különböző okok miatt nem tartottunk megfelelőnek. I. számú változatában átlagosan 150 forint emelkedéssel számolt.

Megjegyzések

Az ifjúsági parlamentre kiadott anyagból idézek: „... a kiemelkedő tanulmányi eredmények ösztönzése nem kielégítő, a javuló tanulmányi munkát jelentéktelen összeg-növekedés honorálja; ... a kiemelkedő illetve egyenletesen jó eredményeket az eddigiéknél erőteljesebben kell honorálni.”

Nos, a TTK-n valószínűleg bevezetésre kerülő rendszer szerint a 3,25-ös és 5,00 átlagú ösztöndíjasok ösztöndíja között mindössze 250-300 forintos eltérés lehetséges.

Az az intézkedés, amelynek értelmében a műszaki és természettudományi karokon alacsonyabb tanulmányi átlagra is adható ösztöndíj, egyértelműen annak elismerése, hogy ezen karokon nehezebb

magas átlagot elérni, mint másutt. Ennek ellentmond az a — szerintem hibás, sőt sérelmes — elosztási rendszer, amely ezen karokon az alacsonyabb átlagú diákok ösztöndíját a jobban tanulók rovására „gazdálkodik ki”. Így előfordulhat, hogy egy jeles TTK-s hallgató akár 200 forinttal kevesebbet kap, mint egy nála, esetenként, könnyebb helyzetben levő, ugyanilyen eredményű bölcsész, vagy jogász.

Sok-e vagy kevés a 120-150 millió forint?

Ne tűnjék alábbi felsorolásom — számításom demagógiának!

A felsőoktatásban tanuló magyar diákoknak évente kiosztott ösztöndíj 400 millió forint.

A 120 millió forint, mondjuk, negyvenezer kezdő diplomás első havi fizetése 1982-ben, Magyarországon.

Esetleg száz-százharmincezer egyetemista illetve lakás nélküli fiatal egyhavi albérelti díja.

Vagy 70 lottó-óttalalatos nyereménye.

Vagy az összes magyarországi televízióbirtokos egyhavi előfizetési díja.

Netalán a budapesti Fórum szálloda építési költségeinek (2 és fél milliárd) egyhuzad része.

Fogalmam sincs, mennyi 120 millió forint. Nyilván jól tudják, akik arról döntenek, hogy mennyit tud az egyetemisták helyzetének javítására költeni az ország. Azt az összeget azonban ésszerűen és egyenesen kellene elosztani, eljuttatni hozzánk, nem pedig olyan hosszú és kanyargós úton, hogy az érintettek nagy részének megkeseredjen a szája íze, mire eljut hozzá.

UPOR LÁSZLÓ

A KEZDET...

Főiskola díszterme. Dugig. Már állóhely sincs. Jón Bródy. Taps. Elkezd. Reflektor: kialszik. Rövidzárlat. Nézzünk egy másik konnektort! Felrugom a mikrofonállványokat. Taps. Kösz. Bródy fáradt, indiszponált... A mikrofon lekonyul. Van áram! Kezdheted!

Elkezdte. Taps és taps.

(A Bródy Jánossal készített interjút egy későbbi lapszámban közöljük.)

(—szabad—)

Spionjáték

„Liszt Ferenc fürdik fekete jóban, anyjához készül Lengyelországba.” (Esterházy: Spionnovella)

Készen vagy-e, ha menned kell?

Ha a Hatalom szökölő nagy vagy kiskútjai a lábada csimpaszkodnak? Hiszen árulók vagyunk mi magunk is. Persze: legtöbbször magunkat áruljuk el, de azért nem felejtsük el a másiktól sem. Csak legyen kinek. A haszon pedig sokszor nem több annál a Negro cukornál, amit a Művész úr a kezébe nyom, Izzadva, kiabálva, ripacszkodva, ösztön, majd marhaskodva. És az egészben az a legsejtelmes barátaim, hogy az egészet el kell hinnünk. Vagy ez a legrosszabb? Ki tudja, hol az igazság ebben a fékeveszetten robbogó világban. És már nem születik új Shakespeare, hogy „tükrünk szétört szilánkjait” egyberagassza. Magunkra vagyunk utalva (utálva) saját, nekünk rendeltetett ragadozóinkkal. Alkalmazkodunk. Színünket változtatjuk. Ösztönit hazudunk, és gyermeki naivsággal fogadjuk el mások hazugságait. Ezért is lehetetlen vállalkozás az, amit Vallai Péter magára vállalt. Hiszen megpróbálta fölmutatni ami van, és mindezt akkor, amikor semmi nincs. „De szeretne lenni!” — mondaná Szilágyi Domokos, ha köztünk volna. Aki látta a Spionjátékot, az ezzel a reménytelen hittel állt föl. S mindezen még nagyokat is kell nevetni. Olyan ez, mikor a korbács nyelét a fegyőr kálotaszegi mintákkal díszíti. Sokkal szebben út. Az ütés magában hordozza a reményt. Mármost az új ütést.

Vigyázzunk! Szívárgás van, gyerekek! Időszívárgás! (V. ö.: J. A. „Az idő lassan elszívárog...”) Vagy kizökkenés? Jó mérce volt az előadás arra, hogy eldönthessük magunkban: kutyák vagyunk, vagy farkasok (Berci te!).

Hát készen vagy-e, ha menned kell?

(„Kuss.” gróf Esterházy Mátvás)

gr. A.

Kiegészítés

Mi is a helyzet a tudomány-egyetemi csillagvizsgáló ügyével? E kérdés a Szegedi Egyetem ez évi 2. számában megjelent, a tornaterem-helyzettel foglalkozó írás kapcsán vetődött fel. Cikünkben érintőlegesen a csillagvizsgálóról is szó volt. „A tervekben az odesszai egyetemről kapott távcsőhöz építendő csillagvizsgáló — mintegy 15-20 milliós értékben — is megelőzi sorrendben a tornatermet.” — hangzik az ominózus mondat, amely — az érintettek szerint — kiegészítésre szorul. Bővebb tájékoztatást dr. Kozma László egyetemi tanártól és Szatmári Károly tudományos segédmunkatárstól, a Kísérleti Fizika Tanszék oktatóitól kaptunk, így a következőket tudtuk meg.

A csillagvizsgáló — némi átépítéssel — a Béke épület tetőjén létesülne. Maga az építkezés mintegy 5-5 és fél millió forintba kerülne. Három millióra tehető a szükséges műszertár értéke, plusz 8 millió a távcső, amit viszont ajándékba kap az egyetem Odesszából. (Igy, ezzel együtt értendő a 15 millió körüli összeg.) Az ottani egyetem vezetői már 1978-ban jelezték ajándékozási szándékukat — s azóta sem érték meg a „fogadják el” a szegediek. A JATE a Művelődési Minisztériumtól kért támogatást. Azonban a minisztérium azt szeretné, ha az egyetem saját költségvetési keretéből oldaná meg a problémát. Minthogy az egyetemi költségvetés előre megtervezik, nincs mód „ad hoc” valamely más beruházástól elvonni a pénzt a megoldás érdekében. Eközben a távcső szállására készen várakozik Odesszában, az ügy pedig négy éve húzódik.

A hallgatók körében nagy érdeklődés nyilvánul meg a csillagvizsgáló iránt. A fizikus hallgatók mellett a földrajz szakosok számára is igen hasznos lenne a távcső beállítása, lévén a középiskolák tananyagban komoly mennyiségű és színvonalú csillagvizsgáló.

Az egyetem tudományos programjában is jelentős szerepe lehetne, segítségül a kutatómunkához.

Az ország másik három tudományegyetemén adottak az észlelési munka feltételei. A TDK-konferencia csillagászati szekció-

ja azonban fővére is saegedi részvétel nélkül fog lezárulni.

Az ügyben közvetlenül érdekelt felek a mielőbbi megoldás érdekében felkeresték Komocsin Mihályt, az MSZMP Csongrád megyei bizottsága első titkárát, aki támogatásáról biztosította őket. A művelődési miniszterhez intézett múlt év végi levelének azonban még nincs eredménye. Ennek ellenére, az érintettekkel együtt reméljük, a válasz végül pozitív lesz, s az egyetem folyó oktató-nevelő-kutató munkát hamarosan segíteni fogja a távcső.

B.T.

A Területi Stúdió Találkozó — melyet a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán rendeznek — programja:

Április 7. szerda 19 óra: „Riporterek között” — Találkozás Király Zoltánnal és Zelényi Zoltánnal, a Szegedi Körzeti Stúdió munkatársaival. Közreműködik: Várkonyi Eszter és Savanya István (The Bluegrass Pilgrims Band) A beszélgetés színhelye: JGYTF TÁ-klub

Április 8. csütörtök 8-12 óra: Ötlebörze, műsorcsere a Teleki Kollégiumban.

12 óratól: Fordított nap a főiskolán

Április 9. péntek 9-12 óráig: „Humordélelőt” — Közreműködik: Nagy Bandó András humornyik, Reisz Antal szomorista. Nagy Tibor gitáros, Varga Sándor főiskolai hallgató. Színhely: JGYTF TÁ-klub

12 óra: Ötlebörze, műsorcsere. (Színhely: Teleki Kollégium).

A Területi Stúdió Találkozó részt vesznek a szegedi és a kecskeméti felsőoktatási intézmények stúdiói.

A kari lapokról

A kari kiadványok létjogosultságát, sőt hasznosságát, szükséges voltát ma már csak kevesen vitatják, azonban e lapok céljait, funkcióit illetően még nem tisztultak le megfelelően a vélemények, így e tárgykörből engedtessek meg néhány gondolat. Ha valaki — tanár vagy diák — az alábbiak megfogalmazandóaktól eltérő álláspontra jutott, reflexióját a lap hasábjain izgatottan, örömmel várom.

A kari újság elsősorban az adott kar diákjainak újságja, címzettje minden hallgató. A hallgatók összességéhez, de egyes hallgatókhoz külön-külön is szólva, a lap elsődleges célja az, hogy információval, problémafelvetéssel, orvoslási javaslataival hatékonyan hozzájáruljon ahhoz a sokirányú tevékenységhez, mellyel az egyetem (illetve az adott kar) hallgatói számára otthon teremtenei igyekszik; segítsen gátat emelni a diákok (konkrétan az egyetemről való) krónikus elidegenedésének.

Másodlagos, de hasonló súllyal szereplő célja a kari újságnak, hogy maga is bátran! politizálva, a politikai cselekvéshez ösztönzést és képzést is nyújtva számolja föl az apátiát, olyan politikai tevékenységre serkentsen, amelynek végső soron a hallgatói demokrácia (demokratizmus alatt nem egyoldalúan jogokat, de kötelezettségeket, pontosabban kötelesség-tudatot is értve) szélesedésében kell megnyilvánulnia.

A kitűzött cél a mindenkor lappal szemben folytonosan és növekvő mértékben követelményeket támaszt. [Hatni az újság csak akkor tud, ha elolvassák. Elolvassák csak akkor fogják, ha Új, ha Más, ha Színvonalasabb, mint az eddigiék — az el nem olvasottak, és így kudarcba fulladtak. Újabb, mássabb, színvonalasabb, azaz közérdeklődésre számot tartó csak akkor lehet, ha nyitottabb, őszintébb, mint elődei voltak; ha lehetővé teszi eltérő vélemények megütözését, sőt szorgalmazza is őket; ha nem reked meg pusztán az okozatok miatti keserűség, hanem (tekintélyt és félelmet nem ismerve) célratörően kutatja, elemzi azok kiváltóit; továbbá — formai oldalról — ha olvasható, cikkei „megírta”. A színvonalnak tehát mind tartalmi, mind formai vonatkozásban alapvető ismérveknek kell lennie.] A szerkesztők által kitűzött cél — mely a konkrét lapszám tekintetében az olvasók (a címzett) igényeivel, elvárásrendszerével egyenlő — követelményeinek való megfelelés érdekében a kari újságnak kettős funkciót kell ellátnia.

Egyrészt a hallgatói közösséget (mivel jelenleg ilyen nincs, helyesebb a „hallgatók összessége” terminus) érdek(elt)ető és érint(ett)ő kérdésekkel kell foglalkoznia, másrészt publikálási lehetőséget, fórumot kell biztosítania a tollforgatók, nyilatkozni kívánók számára. (Kifejezetten az információk közvetítését nem sorolom ide, mert annak több rugalmas csatornája van; hirdetőtábla, faliújság, más, csak e célt szolgáló kiadványok stb.) E két funkció részben feltételezi, de teljesen át nem fedi egymást. Részben feltételezi, mert a diákokat foglalkoztató és érintő kérdésekről leghűbben, legpontosabban maguk a diákok tudnak írni — persze ez nem zárja, nem zárhatja ki azt, hogy bárki más is tollat ragadjon. Nem fedi teljesen át

egymást, mert senkitől sem szabad megvonni a közlés jogát azzal az indokkal, hogy témája a hallgatóknak esetleg csak a töredékét érinti.

Sajátos problémát jelent a kari lap arculatának megajzolása. Egyáltalán szükség van-e arra, hogy egy ilyen kiadványnak határozott karaktere legyen? A spontán problémafelvetés nem vezet-e a párt politikájától való eltávolodásra? Egyes vélemények szerint a lapok arculatának folyamatosan tükröznie kell a politikai hovatartozást. Mások határozott és közvetlen KISZ-irányítást javasolnak. E kérdéseket, véleményeket az alábbiak szerint igyekszem megválaszolni, illetve megcáfolni.

Szükséges, hogy a kari újságnak megajzolható arculata legyen, azonban vonásait problémafelvető, megoldáskereső, agitáló-mozgósító jellegének kell adnia. Ettől válik egy kari újság — a cikk szellemében fölfogott — kari újsággá. Minden, csak az adott lapra jellemző rovatnak ezen alapvető vonásokat kell szolgálnia.

A problémafelvetést illetően — nagykorúsítva a nagykorú diákokat — a spontaneitás megtartását igen fontosnak tartom: spontaneitáson nem ösztönösséget, hanem belátás szerinti, időszerezéget értek. Ilyen aspektusból vizsgálva, egy hasonlóan az optimálishoz is hamar eljuthatunk: A problémák, mint irtható szemölcsök, már a bőr alatti — tehát láthatatlan — csírázásuk első pillanatától kezdve folytonos törekvést mutatnak arra, hogy a felszínre kerüljenek, fölfedjék magukat. Esetleg már látjuk is őket, de még nem olyan bántók, hogy tegyünk ellenük. Amikor azonban elviselhetetlenné válnak, szembefordulunk velük. Ha nem spontán, hanem valaki által kívülről-fölülről vezérelve cselekszünk, a gyorsító és késleltető mechanizmusok eredményeként sokkal nagyobb a valószínűség annak, hogy vagy túl korán, vagy (ami gyakoribb) túl későn próbálunk beavatkozni, amikor még, vagy amikor már nem lehet kiirtani őket.

A kari újságok impresszumában ez áll: „A KISZ agitációs és propagandakiadványa”. (A diáklapok és a KISZ viszonyának elemzése külön cikket igényel.) Különösebb nehézséget nem okoz annak megállapítása sem, hogy a szerkesztők KISZ-tagok, lévén az egyetemi hallgatók túlnyomó többsége (talán 99%?) KISZ-tag. E nagy százalékból következően tömegszervezeti tagságuk önmagában még nem jelent ideológiai-politikai garanciát. Mivel ez szükségesnek ítéltetik, a lapokat egy, a kari párt-szerv által megbízott párttag tanár patronálja. Folyamatos együttműködése a szerkesztőkkel biztosítja azt, hogy (a dialektikus gondolkodás elsajátítását is jól szolgáló) több oldalú kérdésközlések, több irányú elemzések mellett hosszabb távon szilárd ideológiai-politikai koncepció érvényesülhessen. Ez az együttműködés azonban nem válhat mechanikussá, mert akkor jelenlétvé válhat az a veszély, hogy az orientált figyelem orientált problématalálással alakul át, mely — bekövetkezése esetén — természetesen hozná magával a kérdések eleve megválaszoltását. Ez egyáltalán az olvasók eltávolodását, a lapok céljainak meghiúsulását, létalajuk elvesztését jelentené.

JÓZSA FABIÁN